

Д-р БОГДАН БОЦЮРКІВ

**НАУКА ВЕЛИКИХ АКТІВ
22 СІЧНЯ**

Вінніпег, 1962

Накладом В-ва "Новий Шлях"

У новітній політичній історії українського народу немає подій більш знаменних, більш вагітних своїми наслідками для сучасних змагань українства, як державні акти 22 січня 1918 і 1919 років, що знаменують політичне завершення нашого національного відродження та стверджують волю українського народу жити сувереним державним життям у єдиній, соборній Українській Державі.

Четвертий Універсал Української Центральної Ради, проголошуючи Україну "самостійною, ні від кого незалежною, вільною, сувереною державою українського народу", — юридично оформив еволюцію української політичної думки від автономічних позицій І-го і ІІ-го Універсалів 1917 року до становища повної державної суверенності, що її не мала Україна ще від доби Хмельницького та Мазепинського зrivу. Встановлення фактичної української державності з її основними елементами, — народу, території і влади, — та визнання суверенності Української Народної Республіки Советською Росією, Францією, Британією, Центральними Державами й низкою інших країн у роки 1917-1920 піднесли Україну до ролі суб'єкта міжнарод-

нього права та повноправного члена світової сім'ї народів.

Встановлення в листопаді 1918 року Західно-Української Народної Республіки привело в січні 1919 року до формального злиття обох українських державних організмів у єдину незалежну Українську Народну Республіку. Акт Злуки Українських Земель, проголошений Директорією УНР дня 22 січня 1919 року, право завершив процес українського відродження, відновлюючи політично-державну єдність українського народу, що її втратив він ще на схилі княжої доби.

Але значення актів 22 січня не вичерпуються їх право-політичним змістом. Для новітнього українства вони знаменують щось більше і основіше, а саме психологічно-духову революцію, що їх підготували Шевченко, Леся Українка, Франко і ціла плеяда передвісників національного відродження. Після століть неволі, що присипляла думку, ламала волю й обкрадала Україну з її талантів, із плодів її духа і праці, — українство знайшло себе, усвідомило історичну істину, що без власної суверенної держави народ за суджений на долю паралітика на роздоріжжях історії, тягна у ворожих поїздах бистрохідних, безіменного погною для чужих культур і імперій; що лиш у своїй хаті відзискає

українська людина свою тодішність, свою правду і гідність і волю; що лише у рідній державі знайде український народ соціальну справедливість і повні можливості для всестороннього вияву його багатих талантів, його невизволених творчих енергій. Державні акти 22 січня, ствержені печаттю крові героїв Крут, Львова і Базару. — це велика межа, Рубікон, що його переступила українська нація, вертаючись на головні магістралі історії.

Більш як чотири десятиліття проминуло від проголошення суверенности і соборності Української Народної Республіки. Збуджений скраденою у вогні, осамітненій між народами світу, знеможеній у нерівних боях із червоними, білими й біло-червоними наїздниками, Україні не вдалося відстояти на довго своєї самостійності і соборності. Але, хоч першу битву за Українську Державу програно, визвольна війна українського народу продовжується в нових умовинах, новими засобами, новими людьми. Два покоління, що ділять нас від січневих актів 1918 і 1919 років, — це найкраще свідчення, що збройна боротьба 1917-21 років, — це не епілог, а геройчний пролог до нової доби української історії, доби, що її знаменують неухильне зростання державницької і соборницької свідомости в міль-

йонних українських масах, всебічне розгортання творчих сил народу на відтинках культури, науки й техніки та безпереривна боротьба проти окупантів української землі — боротьба підпільно-революційна, боротьба легальними засобами, боротьба ідейна, культурна, економічна. І не в силі були зупинити цієї боротьби ні польські "пацифікації", ні большевицький голод і терор, ні скрітовбивства Парижа, Ротердаму чи Мюнхену. Безчисленними руслами розлилася по українській землі національно-державницька ідея: піднімала вона до героїчних зусиль і підпільніків УВО та ОУН, і СВУ та СУМ, і Карпатських Січовиків і бійців УПА; промовляла вона і крізь легальні та пів-легальні українські політичні партії і культурно-економічні уставнови під польською, румунською і чеською займанщинами; проникала і проникає вона не лише у культурні та наукові інституції у підсоветській Україні, не лише у фабрики та колгоспи, але і у ряди компартії та комсомолу. Непереможного походу української правди не зупинили й колючі дроти, що ними обвели поневолену Україну московські окупанти. Її понесли у широкий світ сотні тисяч українських емігрантів, її голос чути сьогодні і в Оттаві та Вашингтоні, і в Лондоні та Парижі, і в Південній Америці та Ав-

стралії і як марево переслідує вона висланників Кремля в Об'єднаних Націях та в столицях вільного світу.

* * *

Це приневолені визнати і сучасні московсько-большевицькі окупанти української землі. Звідсіль і їхні намагання закрити колоніяльне поневолення України зовнішніми формами державності, окрім урядом, приєднанням Західних Земель і Криму до Советської України і її заступництвом в Об'єднаних Націях. Звідсіль і хитання Кремля між уступками і терором, за якими неприхована тривога червоних можновладців перед українським націоналізмом. Та нікому не завернути вже колеса історії. Бо Україна — це вже не горстка українофілів і народників серед моря малоросів, хахлів, рутенців і тутейших, а многомільйонна нація, якої вже не задушити валуївськими чи хрущівськими указами, не стерти з лиця землі, не замовчати на світовому форумі. Це вже не літературна концепція, не романтична мрія, не спірне географічне поняття, — а модерна нація, що у невимовно важких умовах неволі створила потужну індустрію, науку і культуру. І хоч сьогодні скарби української землі і м'язи та мозок її синів грабують червоні московські окупанти, — Україна не здається, а триває,

творить і бореться. Там, на українській землі, ведеться основний і вирішальний бій за збереження біологічної субстанції і духової суверенності українського народу. І в цій боротьбі проти московського народовбивства, проти масових переселень, проти хрушівських намагань задушити українську мову й культуру, обмосковити українську молодь, прищепити їй комплекс національної меншевартости, — у цій боротьбі на різних відтинках та різними засобами змагаються і українські письменники, мистці та вчені, і виховники української молоді, і закріпачене колгоспне селянство, і визискуване робітництво. Це боротьба на два основні фронти: проти зовнішнього ворога — московського імперіялізму в його фальшивій псевдо-марксистській одежі, та проти внутрішнього ворога — новітнього москофільства, пристосуванства і зневіри. Це гіантська боротьба, боротьба тотальна і без пощади, у самітності й пітьмі червоної тюрми, у мовчанні великої любові і великої ненависті.

Та трагічна наша доба добігає до своєї розв'язки. Процеси історії повертаються проти рабства людини й поневолення народів. Одна за одною валяться колишні колоніяльні імперії. У коло вільних народів входять нові, ще недавно поневолені народи Азії і Афри-

ки, маршуючи стомилевими кроками із присмерків історії у двадцяте століття. Вперше у пам'яті людства ідеали національного самовизначення, свободи, рівності і гідності рас, народів і людини наближаються до своєї реалізації.

Від останньої війни, у час, коли сотні мільйонів людей визволились від колоніяльного рабства, армії і п'яті колони Кремля за-проторили в московську імперіяльну тюрму низку європейських народів. Змагаючи до підбою світу, московсько-совєтський імперіялізм сьогодні простягає руку і в Південну Азію, і на Середній Схід, і в Африку та Латинську Америку, загрожуючи самому існуванню демократичних держав Заходу. Історичний ворог України сьогодні став ворогом усього вільного світу. Боротьба України за волю стає основною ланкою всесвітньої боротьби проти червоного московського імперіялізму. Поволі, але неухильно, крізь помилки і невдачі, держави вільного світу приходять до усвідомлення істини, що без повалення кремлівської тюрми народів, без розвалу останньої і найбільшої колоніяльної імперії Москви, — не буде тривкого миру і ладу у світі.

Зарисовується найбільший у пам'яті людства глобальний зудар між силами свободи

і рабства. Не знаємо, чи вирішиться він у катастрофі атомно-водневої війни, чи може комбінацією психологічно-ідеологічної боротьби, лъокальних воєн та внутрішніх революційних процесів. Це парадокс, що "баланс терору" та посідання обома сторонами "абсолютної" термо-ядерної зброї, яка майже нівелює різницю між переможною і переможеною сторонами, — пересунули основний наголос у боротьбі між демократіями Заходу і московським імперіалізмом у площину духово-ідейну, у площину внутрішніх переворотів і революцій. Більш як коли, основою сили і запорукою перемоги у сучасному глобальному конфлікті стають ідейна снага, воля до боротьби і віра в перемогу. І тут, у час, коли ідеологічна криза, внутрішні національні й соціальні противоріччя та боротьба за владу у советському бльоці підривають основи московської імперії, — в арсеналі Заходу величезна перевага у ідейно-психологічній зброй: Це в першу чергу досі легкова жена експлозивна сила ідей національної і індівідуальної свободи, що їх досі не зумів Захід використати проти московського імперіалізму; це візія нового, кращого світу, що зродилася у судорогах двох світових воєн,— світу вільних і рівних народів, що у мирному співжитті спрямують величезний потенціял сучасної техніки і знання на всебічний

розвиток людства, на визволення людини від страху, нужди, невіжества, неправди і несправедливості, — візія, що в ній досі не знайшлося місця для поневолених Москвою народів. Але після провалу ілюзій про внутрішню "лібералізацію" советської системи, про купівлю миру коштом віддання на по-талу Москві загарбаних нею країн, про мирне співіснування свободної й уярмленої частин світу, — з провалом цих ілюзій сама логіка холодної війни заставляє великороджави Заходу шукати союзників поза "залізною заслоною" в особі поневолених Москвою народів, повертаючи проти кремлівської імперії цю саму ж зброю антиколоніялізму, що її досі демагогічно й облудно використовувала советська закордонна політика і пропаганда. Вітри історії, перед якими не встоялися величезні імперії Заходу, щораз сильніше вдаряють у брами московської колоніяльної тюрми, валять вчораших сталінських ідолів, окрилюють надії закріпачених народів. Коли ж у вирішальний момент у боротьбі проти московсько-большевицького імперіялізму з'єднають свої ідейні і матеріальні сили свободолюбні народи світу і поневолені Москвою народи, не врятують кремлівської імперії ні хрущовська демагогія, ні її атомна зброя, ні її поліційний апарат.

Чи витриває і переможе Україна у грядучому зударі сил свободи і рабства, залежатиме в першу чергу від творчої снаги української ідеї, від єдності, організованості й жертвенности українських мас. Для перемоги, що вимагатиме героїчної напруги духа і волі та величеських жертв, необхідна мобілізація всіх духових, моральних і фізичних сил українства, необхідна непохитна віра у справедливість і остаточну перемогу нашої справи, та більш усього потрібна всеобіймаюча любов до Матері-Вітчизни, в горні якої розчиняється збручі партікуляризмів, ресентименти вчораших партійних міжусобиць і рецидиви махнівщини. Бо історичні невдачі навчили нас не надіятися у пасивному чеканні на великодушність чужинців, а на наші власні сили. Бо розслаблені міжусобицями ми не знайдемо союзників, а хіба нових псевдо-візволителів, що використають нашу короткозорість і безладдя, щоб знову покорити українську землю. Бо неозброєна, не сперта на об'єднаній силі усього українства, неокуплена жертвами героїчного життя і смерти українська правда не переможе сил темряви і рабства.

* * *

Стверджуючи нашу вірність ідеалам Самостійної Соборної Української Держави,

нашу духову й ідейну єдність з українським народом, нашу непохитну віру у його прийдешиє державне воскресіння, ми не сміємо обмежуватись до святкових фраз. Ми не сміємо забути ні на мить, що на нас, українців у вільній Канаді, покладені надії нашої скривленої Батьківщини, що на наші плечі покладено обов'язок повсякчасно і всесторонньо допомагати визвольним змаганням нашого народу.

Кардинальною передумовою успішного виконання цього обов'язку перед землею наших батьків — це об'єднання і найбільш економічне та найбільш доцільне використання наших зусиль у користь України. Нам не простяť наші заковані брати і сестри на Батьківщині, коли ми змарнуємо дорогоцінні енергії нашої еміграції на групово-партійну чи між-церковну боротьбу, на доктринерські спори про те, котрій партії належить монополь проводу і патріотизму. Національна єдність, основана на взаємному довір'ї, на чесній співпраці груп і одиниць, на підпорядкуванню часткових інтересів інтересам усієї спільноти, це основний складник сили нації та мірка її державної зрілости.

Наші об'єднані зусилля мусимо спрямувати на з'єднання Україні симпатій у вільному світі, та здобуття закордоном реальної

і чинної допомоги українській визвольній справі. Тільки ми можемо боротись із впливами Москви, червоної і білої, та інших ворогів нашого народу, що злобними наклепами стараються заплямити добре ім'я України, чи конспірацією мовчанки закрити перед громадською думкою світу факт існування і боротьби нашого народу. Нам дано можливість, черпати з трагічного досвіду нашої Батьківщини, розкривати перед світом, зокрема перед нововизволеними народами Азії й Африки, справжню суть совєтсько-московського імперіалізму. В час, коли сковано руки і замкнено уста нашим братам в Україні, ми маємо всі можливості розвивати вільну українську думку, плекати національні традиції української культури, вивчати державний досвід народів Заходу, аналізувати минулу невдачі й успіхи та озмислювати українське майбутнє.

Перед нами величезні завдання й величезні можливості. І для здійснення їх не вимагаються від нас жертви крові й життя, що ними встелюють шлях до волі наші брати й сестри на Батьківщині. Від нас чекає Україна тільки жертв праці, часу і гроша, безупинної і відданої "чорної праці" каменярів, що проплачують крізь скелі невіжества й байдужності шлях українській правді у сумління сві-

ту, що піднімуть українську справу із площини пропагандивної у площину міжнародньої політики, ставляючи її на агенду свободолюбного людства, як ключ до встановлення на руїнах московсько-большевицької імперії — тривкої рівноваги сил на Сході Європи і світу, базованого на волі і справедливості.

І врешті дбаймо, щоб українсько визвольна акція закордоном не обмежилась нашим поколінням, щоб, коли не стане нас, не покладено з нами в могилу і наші ідеали. Щоб наші храми, наші домівки і установи, наша мова і культура не стали за пів століття музеїними експонатами, німими залишками вимерлої раси. Щоб наші мрії, нашу тугу, наші прапори української самастійності і соборності понесли до перемоги наші сини і дочки, щоб коли не нам, то хоч їм побачити нашу Батьківщину щасливою, великою, вільною.

І коли з честю виконаємо наш обов'язок перед землею Українською, коли подбаємо, щоб наше життя на еміграції не стало "пропащим часом", а кріпкою цеглиною у відбудові української державності, тоді достойно і з чистою совістю стане наше покоління на суд історії. Труд і жертви нашого життя житимуть вічно у вдячній пам'яті прийдешніх поколінь у соборній і суверенній Україні.

ПРОСИМО ВИПРАВИТИ
в тексті тієї книжечки такі помилки:

Стор.	Рядок	Надруковане	Має бути
4	13 знизу	основніше	основніше
10	11 ”	арселані	арсеналі
10	7 ”	індівідуальної	індивідуальної
14	9 згори	черпати	черпаючи
14	7 знизу	могаються	магаються
15	8 згори	українсько	українська
15	14 знизу	самастійности	самостійності